

การสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่

รากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม

ประเวศ วะสี

(๑๙ เมษายน ๒๕๕๘)

ท่ามกลางวิกฤตนานาชนิด ต้องจับให้ได้ว่าอะไรเป็นจุดคานงัด ที่เป็นข้อเหวี่ยงไปสู่การแก้ปัญหาทุกเรื่อง จุดคานงัดของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม คือการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่

๑. สัมมาชีพเต็มพื้นที่ - ปัจจัยแห่งความร่มเย็นเป็นสุข ที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ย้อนหลังไป ๔๕ ปี เต็มไปด้วยความชั่วช้าต่างๆ เช่น การลักขโมย การพนัน ยาเสพติด พระสอนเท่าไร ทุกก็ไม่หาย ต่อมาสมภารองค์ใหม่ ซึ่งต่อมาเป็นพระครูสาครสังวรกิจ เห็นว่าชาวบ้านยากจนได้ส่งเสริมอาชีพจนทุกคนมีอาชีพมีรายได้ ๒๐๐-๔๐๐ บาทต่อคนต่อวันในสมัยนั้น ปรากฏว่าความชั่วช้าต่างๆหายไปหมด เห็นชัดเจนว่าการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นปัจจัยของความร่มเย็นเป็นสุข

ในพระไตรปิฎกมีพระสูตรชื่อ **กุกกุทันตสูตร** พระพุทธองค์เล่าถึงพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งชื่อพระมหาวชิตราช เกิดโจรขึ้นในแผ่นดินจะทรงส่งกองทัพไปปราบ บุโรहितทูลว่า เมื่อกองทัพกลับโจรก็จะกลับมาใหม่พระองค์ควรจะทำรูปอาชีพต่างๆ สมัยนั้นมี ๓ อาชีพ คือ เกษตรกรรม พาณิชยกรรม และรับราชการ เมื่อทำรูปอาชีพทั้งสามบ้านเมืองจะร่มเย็นเป็นสุข เศรษฐกิจจะดี ไม่มีการลักขโมย ครอบครัวย่อมอบอุ่น

พระไตรปิฎกตอนนี้บรรยายความร่มเย็นเป็นสุขไว้อย่างสุดๆ ดังนี้

“บ้านเมืองของพระองค์จะร่มเย็นเป็นสุข

โรคทรัพย์จะเกิดขึ้นในท้องพระคลัง	=	เศรษฐกิจดี
ราษฎรจะไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่	=	ไม่มีการลักขโมย
จะยังบุตรให้พี่น้องอยู่นอก”	=	ครอบครัวย่อมอบอุ่น

๒. สัมมาชีพ คืออะไร สัมมาชีพคืออาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง (ทำให้เสียสุขภาพ) ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้

สัมมาชีพจึงเป็นทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม พร้อมกันไป สัมมาอาชีพจึงเป็น ๑ ในมรรค ๘

การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ จึงเป็นดรชนี้วัดการพัฒนาที่ดีกว่าจีดีพี เพราะจีดีพีไม่สัมพันธ์กับการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ และอาจเพิ่มความเหลื่อมล้ำ ดังที่เกิดปรากฏการณ์ 99:1 ในสหรัฐอเมริกาตามคำของ Joseph Stiglitz ที่ว่าการพัฒนาเป็นประโยชน์ต่อคน 1% เท่านั้น การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่จะช่วยประกันว่ามีผู้ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยทั่วถึง เป็นฐานให้สามารถปฏิรูปอย่างอื่น ๆ ต่อไปได้ เช่น ปฏิรูประบบราชการ

๓. การสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ควรเป็นวิสัยทัศน์ และเป้าหมายร่วมของทุกภาคส่วน อย่างน้อยของ

- (๑.) ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่
- (๒.) ภาคธุรกิจ ซึ่งมีสภาพการค้า สภาอุตสาหกรรม และอื่นๆในทุพื้นที่
- (๓.) ระบบการศึกษาทุกระดับ ควรส่งเสริมการเรียนรู้จากการประกอบอาชีพ การศึกษาไม่ควรเอาวิชาเป็นตัวตั้งแล้วทำอะไรไม่เป็น ควรเอาชีวิตเป็นตัวตั้ง ชีวิตต้องมีอาชีพ มีรายได้ ถ้าระบบการศึกษามุ่งสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ จะเป็นพลังมหาศาลในการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ และความร่มเย็นเป็นสุข
- (๔.) องค์กรพัฒนาต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน ควรมุ่งส่งเสริมสัมมาชีพเต็มพื้นที่

ถ้าการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมของทุกภาคส่วน เรื่องนี้ก็จะเคลื่อนไปอย่างมีพลัง ควรมีการสื่อสารให้เกิดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วมดังกล่าว

๔. ทำให้สัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นนโยบาย สภาพัฒนาฯ ควรนำเรื่องนี้เสนอ กรม.ให้เป็นนโยบาย มูลนิธิสัมมาชีพอาจร่วมกับสภาพัฒนาฯ จัดสัมมนาใหญ่เรื่องนโยบายสัมมาชีพเต็มพื้นที่ โดยเชิญนายกรัฐมนตรีเป็นผู้ปาฐกถา

๕. ภาคีส่งเสริมสัมมาชีพเต็มพื้นที่ มุลนิธิสัมมาชีพอาจสร้างความเป็นภาคีกับองค์กรอื่นๆ เช่น สสส. พอช. สภาหอการค้า สมาคมอบจ. สมาคมสันนิบาตเทศบาล สมาคมอบต. และอื่นๆ เป็นภาคีส่งเสริมสัมมาชีพเต็มพื้นที่ สสส. กับสภาหอการค้าร่วมกับองค์กรอื่นๆอีก หลายสิบองค์กร ได้ร่วมกันประกาศ **“Inspiring Thailand : ๑๐๐ โครงการเปลี่ยนประเทศไทย”** ภาคีส่งเสริมสัมมาชีพเต็มพื้นที่อาจพัฒนาโครงการ “สัมมาชีพเต็มพื้นที่” เป็น ๑ ใน ๑๐๐ โครงการเปลี่ยนประเทศไทย

๖. ส่งเสริมความร่วมมือสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ในระดับจังหวัด มุลนิธิสัมมาชีพ ร่วมกับภาคี อาจจัดประชุมในระดับจังหวัด ในบางจังหวัดเท่าที่จะจัดได้ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองท้องถิ่น ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และอื่นๆ ในการ ส่งเสริมสัมมาชีพเต็มพื้นที่ คอยติดตามสนับสนุนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ เป็นตัวอย่างให้ ขยายตัวออกไปครบทุกจังหวัด

๗. สร้างตรรชนีวัดความก้าวหน้าของการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ควรมีการสร้างตรรชนี วัดความก้าวหน้าของการมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ผู้ที่เหมาะสมที่จะสร้างตรรชนีนี้และวัด ความก้าวหน้า คือเครือข่ายบริษัทวิจัยการตลาด การวัดความก้าวหน้าวัดได้ทั้งระดับชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติ การมีตรรชนีวัดความก้าวหน้าจะทำให้การสร้างสัมมาชีพเต็ม พื้นที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง